

Ženski zbor Gl. Matice je samostojno nastopil z ljubkim, v narodnem tonu zloženim dvospevom »Na tujih tleh«, popolni Matični mešani zbor pa je zapel znano, a vedno lepo, mehko in sanjavo »Tiho luno«. Izvajanje obeh skladb je bilo hvalevredno, le prepogosto fraziranje, t. j. oddeljevanje posameznih period in stavkov v manjše pododstavke in kosčke, je nekoliko motilo. Fraziranje je pri izvajanju katerekoli skladbe neobhodno potrebno; s prepogostim fraziranjem se pa ruši enota in kolikortoliko oslabi učinek skladbe.

Krona častnega večera v glasbenoumetniškem oziru je bil zbor ciganov iz spevoigre »Vračara«. Pri tej točki je dvorana takorekoč oživila. Ta mešani zbor s spremljanjem orkestra je zares glasba, je užitek prve vrste. Živa kot le kaj je ta glasba, originalna, tudi v formalnem oziru čudovito lepo zaokrožena, že kot zbor dobra, z orkestrum seveda pa še bolj izvrstna. Obžaloval sem le, ker je niso ponovili. Občinstvu je izredno ugajala, in bo Gl. Matica prav storila, če spravi to Jenkovo delo še večkrat na oder.

Kot zadnji točki sta bila na sporedu še dva moška zbora: »Vabilo« in »Naprej«. »Vabilo« je brezdvomno eno izmed boljših Jenkovih del in je tudi topot našlo v zelo številnem moškem zboru Gl. Matice izborne izvajalce. Vendar — vsaj zdi se mi tako — je bil vtis pri prvem izvajanju v lanski sezoni večji.

In zdaj še »Naprej«. Ta je občinstvo zopet podžgal. Pevci so ga morali na splošno željo ponovno izvajati. Pri dvakratnem zaporednem ognjevitnem in dovršenem izvajanju »Napreja« je imel vsakdo najlepšo priliko prepričati se o lepoti in markantnosti naše narodne himne. Prepeva je skozinskoz slovenski duh. To je ena njenih poglavitnih vrlin. In ravno vsled pristno slovenskega značaja se je »Naprej« Slovencem tolikanj priljubil. Ta himna, ki je navduševala Slovence že petdeset let, naj nas navdušuje za naš narod in našo zemljo še naprej!

Davorinu Jenku pa kličem: Če Te Srbi in Hrvatje ljubijo in se Ti klanjajo, mi Slovenci Te ljubimo še bolj iskreno. Saj si naš in Tvoja slava, ki jo uživaš pri naših južnih bratih, je tudi naša slava. *Stanko Premrl.*

* * *

Davorin Jenko je bil rojen 10. nov. 1835 v Dvorju na Gorenjskem. Mladostna in gimnazijska leta je preživel doma in v Trstu, odkoder je, gnan od želje po strokovnem študiju, odšel na Dunaj. Minilo je precej časa, preden se je toliko sprijaznil z Justinijanovim zakonikom in drugimi pravnozgodovinskimi viri, da je mogel napraviti prvi državni izpit. Že takrat se je v njem krepko oglašal umetniški poklic. Kmalu je »Slovensko pevsko društvo«, ustanovljeno l. 1859., zapelo vrsto pesmi, ki so nadaleč raznesle Jenkovo slavo: »Pobratimija«, »Hej rojaki«, »Strunam«, »Tiha luna« in druge. »Naprej« je Jenko komponiral eno leto pozneje (1860); sam nam pripoveduje, kako se je to zgodilo: Dolgo časa je že iskal primernega napeva, a ga ni mogel dobiti; a nekega dne ga zloben članek stare »Presse« proti Slovencem, ki ga je bral v kavarni, tako razburi, da vrže časopis proč in odhiti v Prater. Zunaj je bil krasen majniški dan; Jenko drvi v sveti jezi po ulicah in v trenutku se oglasi v srcu dolgo iskana melodija; umetnik stopi v gostilno »Zum Hirschen« in jo hitro napiše na kosček papirja. To je bil rojstni dan naše narodne himne. Izvajali so jo prvič 22. okt. l. 1860. na Dunaju.

Po štirih letih se je Jenko slednjič poslovil od pravnega študija in dobil po posredovanju tedanjega direktorja dunajskega konservatorija službo pevovodje v Pančovi. Pozneje je postal pevovodja »Belgrajskega pevskega društva«

in l. 1871. kapelnik narodnega gledališča v Belgradu. Srbi se mu imajo zahvaliti za mnoge kompozicije, ki se pojejo sedaj med vsemi slovanskimi narodi, kot »Sabljo moja dimiščijo«, »Što čutiš, Srbije tužni« itd.

18950

† Marija Konopnicka.

Poljskemu narodu sta letos v kratkih presledkih, druga za drugo, umrli glavni predstaviteljci ženskega delovanja na slovstvenem polju: Elza Orzeszkowa (Ožeškova) in Marija Konopnicka.

Dne 8. septembra je raznesel brzozjav po vsem svetu, da je istega dne ob 5. uri 15 minut zjutraj v zdravilišču Kiselki pod Levovom umrla velika poljska pisateljica svetovne slave Marija Konopnicka.

Marija Konopnicka, rojena Vasiljevka, je zagledala luč sveta v Sieniatkah (Šenjontkah) leta 1846. Šolala se je od začetka v gubernialnem mestu Kališu na Rusko-Poljskem, pod skrbnim nadzorstvom svojega očeta, ki je izgubil ženo in potem vso svojo ljubezen izlil na otroka. Potem je obiskovala v Varšavi neki penzionat, kjer je imela za šolsko tovarišico poznejšo drugo slavno pisateljico Elzo Orzeszkovo. Leta 1862. se je omožila z veleposestnikom Jožefom Konopnickim v Bronovu v lenčickem kraju na Poljskem.

Že zgodaj se je pričela pečati s pisateljevanjem. Z zanimanjem je čitala stare poljske kronike, ki so se nahajale v bronjevski knjižnici, opazovala je pa tudi marljivo življenje v široki prirodi in v nizkih kmetskih kočah. Obiskovala je preprosto ljudstvo v njegovih stanovanjih, poslušala njegove pripovedke in pesmi, opazovala njegovo trpljenje in življenje. Usoda revnega kmetskega ljudstva in razkošje bogate prirode božje je naredilo globok vtis na njeno mlado dušo ter ustvarilo podlago njene poezije. Sočutje z ljudstvom in veselje nad prirodo božjo se je zlilo v njenih prsih v ono mogočno poezijo, ki se je razlegla po vseh poljskih krajih in prodira vedno dalje v tihe kmetske kočje.

Leta 1875. je šla krepit svoje zdravje v Ščavnico pod Visoko Tatro, kjer so mogočne gore in v divji prirodi živče, od kulture še nedotaknjeno ljudstvo istotako naredili silen vtis na njeno dušo.

Pozneje je prodala svojo vas in živela večinoma v Varšavi. Od leta 1890. je potovala mnogo po tujini ter si ogledala Nemčijo, Francijo in Italijo, kar je silno vplivalo na njeno slovstveno delovanje in na razvoj njenih idej. Leta 1902. je obhajal poljski narod 25letni jubilej njenega slovstvenega delovanja. To je bila ena največjih narodnih slavnosti poljskih v zadnjih letih. Pri tej priliki ji je podaril hvaležni narod posestvo Žarnovec med Jaslom in Krosnom pod Karpati v letno bivališče.

Toda velika pisateljica je samo sedem let preživela ta svoj jubilej. Njeni izmučeni duši ni bilo dano, da bi več časa uživala tako zaželjeni mir. Njeno srce je prenehalo biti veliko prezgodaj za svojo domovino in za svoje ljudstvo.

Konopnicka sicer ni imela prave katoliške vzgoje in njeno srce ni poznalo duha naše vere. Pod rusko vlado, kjer je katoliška vera tako zatirana in prebivalstvo nima prilike, da bi občutilo vse blagosodno delovanje katoliške vere in jim v nasprotnih solah že zgodaj vcepijo razne predsodke, se večkrat zgodi, da ljudje, ki so po svojem srcu popolnoma katoličani, napačno sodijo katoličanstvo, katerega ne poznajo.

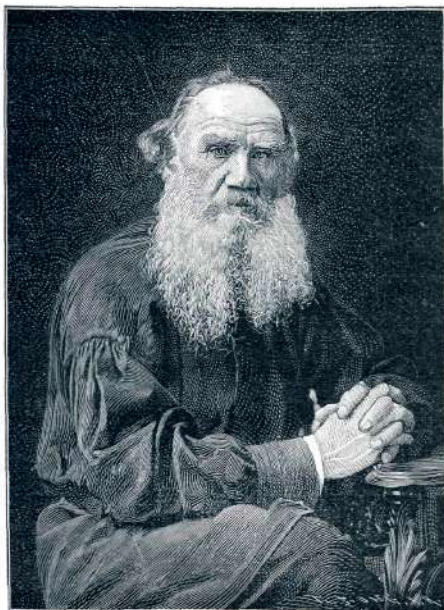
Tako je bilo tudi s Konopnicko.

Mislila sicer ni z nami, toda njeno srce je bilo popolnoma katoliško, veliko in toplo čuteče za svojega sobrata. Zlasti v mladosti prekipeva njena boleost včasih skoraj do

obupa in v takih trenutkih se ji iztrgajo iz prsi vzkliki, ki zvene kot bogokletstvo. V takih trenutkih bi hotela „nebo pretresti s svojimi protesti“ in ognjene strele spuščati pred božji prestol, slednjič pa prizna s solzami v očeh svojo vero, ozre se na modro z zvezdami posejano nebo ter zapiše s krvjo svojega srca: „Solze so mi tekle iz očesa kot toča srebrna, dokler nisem z glasom, ki je pretresal mojo dušo, rekla: in vendar je on gori! Jaz ga čutim!“ Na nekem drugem mestu moli duša pesnikinje in prosi, „da bi mogla biti kaplja na obleki božji“, ne da bi zase uživala nebesa, ampak da bi tresoča se pred tvojim veličastvom bila tolažilna solza za našo zemljo.

Marija Konopnicka je živelja in delovala v najtežavnejših časih poljskega naroda. Nastopila je takoj po krvavi vstaji leta 1863., ki je potlačila duha poljskega naroda in mu odvzela svežost in pogum bolj kot katera druga zgodovinska nesreča. Na političnem polju je zavladovalo najhujše

† LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ

preganjanje in na kulturnem polju je zavladovalo geslo „pozitivnega dela“. Vsak naj skrbi zase in gleda, da se kolikor mogoče obogati, vsak idealizem in vsako višje stremenje naj se pa odloži. Doba tega suhoparnega materializma se imenuje na Poljskem „doba pozitivizma“.

Tu je posegla vmes predvsem Konopnicka s svojim neizčrpljivim idealizmom in globokim čustvovanjem. Sienkiewič je odprl poljskemu narodu v svojih romanih zlate zakladnice slavne preteklosti. Konopnicka je pa obrnila njegovo pozornost na tiho in trpeče ljudstvo. Tako je slednjič bila premagana doba hladnega pozitivizma, mladina je spet pričela kipeti in se navduševati in duša poljskega ljudstva se vzbuja. To je v veliki meri zaslug Konopnicke.

Najkrasnejše delo Konopnicke je labodja pesem, ki ima naslov „Gospod Balcer v Braziliji“. To delo se lahko meri z „Gospodom Tadejom“ Mickiewiča. Za predmet ima tragedijo kmečkega izseljevanja v Brazilijo. Škoda, da nimamo o Konopnicki še nobenega obširnejšega životopisa (nekaj je o njej pisal dr. Prijatelj) in da nimamo nobene njene umotvora prevedenega na slovenski jezik.

† Lev Nikolajevič Tolstoj.

V nedeljo 20. novembra je raznesel brzojav po vsem svetu, da je preminul eden največjih duševnih velikanov, ki je mnogo desetletij vladal nad duhovi človeštva in vrezal svoj pečat v umetniško tvorjenje človeškega duha — Lev Nikolajevič Tolstoj.

Razdeljena so mnenja, kar zadeva njegovo filozofsko, versko in нравno naziranje, in mi mu v tem ne moremo pritrjevati. Ves svet ga pa slavi, brez razločka narodnosti, vere in političnega naziranja, kot enega prvih slovstvenih veleumov sveta in ime pisatelja „Ane Karenine“ in „Kreutzerjeve sonate“ bo ostalo nepozabljeno med človeškim rodом.

V prihodnjem letniku prinesemo o njem daljšo razpravo.

6008

Slovenska jubilejna razstava v Ljubljani, prirejena v proslavo cesarjeve osemdesetletnice v Jakopičevem paviljonu, si je stavila za nalogo, pokazati razvoj slovenske upodabljajoče umetnosti zadnjih 80 let. Že zdavnaj je bilo potrebno podati našemu občinstvu priliko, da vidi svoje umetnike zbrane in razvrščene, ker se s tem najkrepkeje vzbudi zanimanje in tudi umevanje za slikarstvo. Obenem pridejo tudi moderni, ki jih občinstvo po veliki večini še vedno odklanja, šele poleg starih do veljave, kajti le kdor starih ne pozna, more mlade brezpogojno obsoditi. Da se je ta misel ostvarila, gre zaslug g. Jakopiču. — O razstavi sami bomo govorili prihodnjic.

0960

Naše gledišče.

Letošnja glediška sezona se je otvorila s predstavo Medvedove žaloigre „Kacijanar“. Bil je to čin pietete do našega velikega pesnika. Že z ozirom na lepi jezik in na domoljubno vsebino je vredna, da se je igrala. Obisk je bil velik, igranje pa ni zadovoljilo. Glavna napaka je bila, da naše gledišče nima sil za junaške vloge.

Dalje se je predstavljalo doslej: Gerhart Hauptmann: „Hanice pot v nebesa“, dramatična poema v dveh delih s petjem in godbo. Videli smo jo samo eno nedeljo popoldne in se ni več ponavljala, dasiravno se je igralo za naše razmere jako dobro in je vsebina pretresljiva. Edina pomanjkljivost je bila, da našemu gledišču za tako predstavo primanjkuje uprizorilnih sredstev. Tej drami se je dodala burka v enem dejanju „V civilu“, spisal Gustav Kadelburg. Tej burki se mora odreči vsaka umetniška vrednost. Njena edina prizorilna sila je nekaj grotesknih komičnih prizorov. Bolestnost se je pretiravala včasih, da je postala skoraj neokusna. Videli smo menda prvič v našem gledišču neko madžarsko dramo. Bila je to drama v štirih dejanjih „Tajfun“, katero je spisal Melhijor Lengyel. Predstavlja nam Japonce v Evropi in je po svoji vsebini domoljubna tendenca, razvita do skrajnosti. Igralo se je dobro in drama sama je zanimiva. Dalje smo videli prizore iz ruske revolucije, namreč tragedijo v štirih dejanjih „Moloh“, katero je spisal Lev G. Birinski. Ta drama se je uprizorila v zadnjem času po raznih nemških in slovanskih odrih. Ponekod jo je kritika ostro napadala, češ da je presurova in ima preveč revolucijsko tendenco. „Lokalna železnica“, katero je spisal Ludovik Thoma, je zabavna šaloigra, ki ima nekaj jako komičnih momentov in značajev. Nudila je prijetno zabavo. „Puncika“, dramska slika v enem dejanju, katero je spisala Božena Vikova-Kometicka, ima zopet tendenčno vsebino. Njen predmet je žensko vprašanje. Isto se mora reči o drami „Neznanka“ (La femme X),